

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

21 sierpnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Załucki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

SSN Ireneusz Kunicki

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 21 sierpnia 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 21 stycznia 2022 r., I ACa 288/21, I ACz 79/21,
w sprawie z powództwa B. M. i M. M.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o zapłatę, ewentualnie ustalenie,

1. oddala skargę kasacyjną;

2. zasądza od pozwanej na rzecz każdego z powodów kwotę po 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia pozwanej do dnia zapłaty.

Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Mariusz Załucki

Ireneusz Kunicki

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 4 lutego 2021 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił powództwo o zapłatę 99 592,74 zł i ustalił, że umowa o kredyt hipoteczny z 28 maja 2008 roku zawarta pomiędzy M. M. i B. M., a Bankiem S.A. z siedzibą w W. jest nieważna.

Sąd ustalił, że strony zawarły umowę o kredyt hipoteczny, w której uwzględniono następujące postanowienia: W § 2 umowy ustalono kwotę kredytu na 348 407,70 złotych, wskazując, że kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku, w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Ponadto postanowiono, że po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłacanego w transzach Bank wysyła do Kredytobiorców pismo informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu/transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo - odsetkowej. Jako cel kredytu wskazano budowę domu metodą gospodarczą.

W § 5 umowy Kredytobiorcy oświadczyli, że wraz z wnioskiem kredytowym otrzymali pismo „Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej” i zapoznali się z nim.

Kredyt został oprocentowany według zmiennej stopy procentowej i na dzień sporządzania umowy wynosił 3,785 % w skali roku. Składała się na nie suma obowiązującej stopy referencyjnej LIBOR 3M oraz stałej marży Banku, która wynosiła 0,9 %. Ustalono nadto, że oprocentowanie kredytu miało ulegać zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (§ 6 umowy).

W § 7 umowy kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty kwoty kredytu w CHF ustalonej w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku S.A. Ustalono nadto, iż kredyt spłacany będzie w 360 ratach miesięcznych, w tym 16 ratach obejmujących odsetki w okresie karencji spłaty

kredytu oraz 344 równych ratach miesięcznych, które zawierały malejącą część odsetek oraz rosnącą część raty kapitałowej, a spłata kredytu następować będzie poprzez bezpośrednie potrącenie przez Bank należnych mu kwot z rachunku Kredytobiorców.

Kredyt wypłacono w trzech transzach: 6 czerwca 2008 r., 7 sierpnia 2008 r. i 12 marca 2009 r.

Sąd pierwszej instancji ocenił, że powodowie mają interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieważności umowy pomimo równoczesnego zgłoszenia roszczenia o zapłatę. Fakt niepewności stanu prawnego powodujący potrzebę uzyskania ochrony prawnej jest bowiem niewątpliwy i ma charakter obiektywny. Zawarta pomiędzy stronami umowa kredytowa wygenerowała długoterminowy stosunek prawny, który nie został dotychczas wykonany w całości. Umowa kredytu zawiera natomiast postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji, które potencjalnie mogą być abuzywne. W wypadku ich abuzywności powstaje z kolei uzasadniona obiektywnie wątpliwość czy strony są związane pozostałymi postanowieniami umowy i czy umowa dalej powinna być wykonywana, czy też ich eliminacja powoduje niemożność wykonywania całej umowy, jej nieważność. Ewentualne uwzględnienie roszczeń kredytobiorców o zapłatę (zwrot) należności spełnionych dotychczas na rzecz banku nie reguluje w sposób definitywny wzajemnych relacji stron.

Dalej Sąd Okręgowy uznał, że powodowie nie mieli żadnego wpływu na kształtowanie kursu waluty CHF, według której miały być rozliczane raty kredytu. W pierwotnej wersji umowa nie precyzowała nawet zasad przeliczania złotych na franki szwajcarskie, a jedynie odsyłała do obowiązującej w banku Tabeli Kursów Walut Obcych. Bank, wprowadzając klauzule waloryzacyjne oparte o kursy walut wskazane w sporządzanych przez niego tabelach, przyznał sobie zatem prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem CHF i wysokości całej wierzytelności poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursu sprzedaży franka szwajcarskiego oraz wartości spreadu walutowego (rozumianego jako różnica pomiędzy kursem sprzedaży a kursem zakupu waluty obcej). Sąd przyjął również, że postanowienia dotyczące indeksowania kwoty kredytu określają

podstawowe świadczenia w ramach zawartej umowy i charakteryzują tę umowę jako podtyp umowy kredytu - umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej. Postanowienia dotyczące indeksacji nie ograniczają się do posiłkowego określenia sposobu zmiany wysokości świadczenia kredytobiorcy w przyszłości, ale wprost świadczenie to określają. Bez przeprowadzenia przeliczeń wynikających z indeksacji nie doszłoby do ustalenia wysokości kapitału podlegającego spłacie ani nie doszłoby do ustalenia wysokości odsetek, które zobowiązany jest zapłacić kredytobiorca, skoro odsetki te naliczane są, zgodnie z konstrukcją umowy, od kwoty wyrażonej w walucie obcej.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, iż uznanie postanowień dotyczących indeksacji, w tym postanowień odsyłających do tabeli kursów, za określające główne świadczenia stron nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu ich abuzywności, gdyż nie są to postanowienia jednoznaczne. Sformułowane jednoznacznie są to bowiem sformułowania wyrażone prostym i zrozumiałym językiem. W niniejszej sprawie wskazywanych przez stronę powodową postanowień nie można było uznać za jednoznaczne, gdyż odsyłały do nieokreślonych w umowie wielkości, a mianowicie do kursów z tabel kursów walut obowiązujących w pozwanym banku. Wielkości tych nie dawało się sprecyzować w świetle treści umowy, która nie określała jednoznacznie, w jaki sposób kursy sprzedaży i kupna z tabel banku będą określone. W chwili zawarcia umowy ani powodowie, ani przedstawiciele banku, nie znali konkretnych wartości, jakie mogły się pojawić w tabeli kursów obowiązującej w banku w dniu przeliczania kwoty kredytu na franki szwajcarskie, ani w dniach wyliczania kolejnych rat do spłaty.

Z tych przyczyn Sąd pierwszej instancji uznał, że klauzule umowne zawarte w § 2 ust. 2 zd.2, § 7 ust. 1 umowy należy uznać za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

W ocenie Sądu Okręgowego umowa wiążąca strony niniejszego postępowania po usunięciu postanowień dotyczących indeksacji nie mogłaby zostać utrzymana w mocy z przyczyn płynących z ogólnych zasad prawa cywilnego. Klauzula indeksacyjna w rozumieniu analizowanej tu umowy stanowi element określający główne świadczenie stron umowy kredytu. Usunięcie postanowienia

określającego główne świadczenia stron musi oznaczać brak konsensu co do zawarcia umowy w ogóle. To zaś oznacza, że na skutek kontroli abuzywności umowę należy uznać za nieważną.

Jednocześnie, Sąd pierwszej instancji nie uwzględnił żądania powodów zasądzenia żądanej pozwem kwoty jako sumy nienależnie uiszczonych przez powodów rat kredytu opartej o art. 410 k.c. Wskazał, że w przedmiotowej sprawie nie miały zastosowania ani teoria salda ani teoria podwójnej kondycji, ponieważ każda z rat, które powodowie uiszczali na rzecz pozwanego, stanowiła w istocie dobrowolne i częściowe regulowanie przez powodów wierzytelności przysługującej bankowi o zwrot nienależnego świadczenia polegającego na przekazaniu na rzecz powodów kwoty 348 407 zł tytułem nieważnej umowy. Tylko świadczenie Banku miało więc charakter nienależny i wymagający zwrócenia od momentu, w którym powodom wskazana kwota została przekazana do dyspozycji.

Wyrokiem z 21 stycznia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił apelację pozwanego banku, podzieliwszy w jej zakresie ustalenia faktyczne oraz ocenę prawną Sądu pierwszej instancji.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego pozwany bank wywiódł skargę kasacyjną, w której – w zmultiplikowanych zarzutach – wskazał m.in. na naruszenie następujących przepisów prawa: art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 ust. 1 i 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13; art. 189 k.p.c.; art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z 385² k.c.; art. 385 § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13; art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 § 1 i 2 Prawa bankowego; art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 7 ust. 1 i 8b ust. 1 Dyrektywy 93/13 i art. 353¹ k.c. w zw. z art. 2, art. 31 ust. 3 i art. 32 ust. 1 Konstytucji; art. 358 § 2 k.c. w zw. z art. 385¹ § 2 k.c.; art. 58 § 1 k.c. w zw. art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim; art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 354 § 1 k.c.; art. 56 k.c.; art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 Prawa bankowego w zw. z art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe. Zarzuty dotyczyły przede wszystkim abuzywności klauzul umownych zawartych w umowie stron, jej skutków, w tym upadku umowy, możliwości jej dalszego trwania czy rozliczenia stron. W konsekwencji bank wniósł m.in. o uchylenie zaskarżonego wyroku, przekazanie

sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu i rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wniesli m.in. o jej oddalenie i rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej nie są zasadne.

W ostatnich latach do Sądu Najwyższego trafiło wiele spraw odnoszących się do problemów prawnych opisanych w skardze kasacyjnej przez skarżącego. W konsekwencji ukształtowała się linia orzecznicza, uwzględniająca bogaty dorobek judykatury Trybunału Sprawiedliwości UE. Rozwój orzecznictwa na temat tzw. „kredytów frankowych” osiągnął swoje apogeum 25 kwietnia 2024 r. powzięciem przez SN w składzie całej Izby Cywilnej uchwały III CZP 25/22, mającej moc zasady prawnej *ex lege* (art. 87 ustawy o SN).

W uchwale SN podsumował dotychczasową linię orzeczniczną, przyjmując że:

1. W razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów.

2. W razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

3. Jeżeli w wykonaniu umowy kredytu, która nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają samodzielne roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron.

4. Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się co do zasady od dnia następującego po dniu, w którym kredytobiorca zakwestionował względem banku związanie postanowieniami umowy.

5. Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, nie ma podstawy prawnej do żądania przez którąkolwiek ze stron odsetek lub innego wynagrodzenia z tytułu korzystania z jej środków pieniężnych w okresie od spełnienia nienależnego świadczenia do chwili popadnięcia w opóźnienie co do zwrotu tego świadczenia.

Odstąpienie od zasady prawnej przyjętej przez skład całej izby SN jest zaś możliwe tylko poprzez wydanie kolejnej uchwały w analogicznym składzie (art. 88 ustawy o SN), co do dnia rozpoznawania skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie nie nastąpiło.

Zarzuty procesowe, jak i materialnoprawne podniesione w skardze kasacyjnej, w świetle stanowiska Izby Cywilnej SN wyrażonego w uchwale z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, nie mogły więc odnieść pożądanego przez skarżącego skutku. Przyglądając się treści sformułowanych zarzutów skargi kasacyjnej trzeba bowiem wskazać, że umowa stron niewątpliwie miała charakter abuzywny, zawierała klauzule abuzywne, nie było możliwości jej dalszego trwania po wyeliminowaniu tych klauzul (w tym zastąpienia wyeliminowanych klauzul abuzywnych przepisami prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym), tak jak i nie nastąpiło naruszenie prawa materialnego co do sposobu rozliczenia stron. Powodowie mieli też interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności zawartej umowy. Rozstrzygnięcie Sądów *meriti* dostrzega wszystkie wynikające z tego konsekwencje i jest w tym zakresie poprawne. Nie doszło więc w sprawie do naruszenia wskazanych w skardze kasacyjnej przepisów prawa.

Trzeba dodać, że podobne sprawy dotyczące zarzutów pozwanego w sporze z innymi osobami były już niejednokrotnie przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który analogiczne skargi kasacyjne pozwanego wiele razy już oddalał (np. wyroki SN: z 16 maja 2025 r., II CSKP 201/23; z 13 marca 2025 r., II CSKP 738/23, czy z 24 maja 2024 r., II CSKP 531/23). Sąd Najwyższy w niniejszym składzie nie widzi jakichkolwiek wystarczających powodów by rozstrzygnięcie niniejszej sprawy miało być odmienne.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ oddalił skargę kasacyjną. O kosztach postępowania orzekł zaś na zasadach wynikających z art. 98 k.p.c.

Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Mariusz Załucki

Ireneusz Kunicki

[r.g.]